

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1914.

Andra kammaren.

Nr 35.

Måndagen den 2 mars.

Kl. 12 på dagen.

§ 1.

Justerades protokollet för den 24 nästlidna februari.

§ 2.

Sedan riksdagens båda kamrar förehaft och godkänt de uti be- *Gemensamma*
villningsutskottets memorial nr 11, jordbruksutskottets memorial nr *omröstningar.*
33, punkten 1, bankoutskottets memorial nr 9, punkterna 1 och 2
samt statsutskottets memorial nr 16, punkten 4, föreslagna vote-
ringspropositioner rörande åtskilliga frågor, i vilka kamrarna fat-
tat stridiga beslut, samt bestämt blivit, att vederbörliga omröstnin-
gar över de olika besluten skulle denna dag äga rum, så anställdes
nu omröstningar enligt nedan intagna voteringspropositioner i följande ordning, nämligen:

Första omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial nr 11.)

»Den, som i likhet med första kammaren vill, att herr Bergs i Munkfors förevarande motion, II: 174, om upphävande av tullen å apelsiner, icke må av riksdagen bifallas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat, att apelsiner skola vara tullfria, samt att i följd härav i gällande tulltaxa skall inskjutas en rubrik nr 106^{1/2} med nedanstående lydelse:

Fruktar (av träd) och bär:

106. — — — — —
106^{1/2}. apelsiner fria.»

Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)

Sedan voteringssedlarna blivit avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräkn- ning, och befanns att omröstningen utfallit med 104 Ja och 84 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kamma- ren samtidigt anställd, hade utfallit med . . 112 Ja och 21 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens rös-

ter eller 104 Ja och 84 Nej,
sammanräkningen visade 216 Ja och 105 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Andra omröstningen:

(enligt jordbruksutskottets memorial nr 33, punkt 1)

»Den, som i likhet med första kammaren, vill, att riksdagen må,
a) öka det under anslagstiteln »befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar» till understödjande av premiering av nötboskap anvisade belopp, nu 120,000 kronor, därav 30,000 kro- nor skola användas för tilläggspris för tjurar, tillhörande tjurföre- ning, med 20,000 kronor till 140,000 kronor, därav 50,000 kronor skola användas för tilläggspris för tjurar, tillhörande tjurförening, med rätt för Kungl. Maj:t att, därest under något år sistnämnda belopp ej skulle behöva i sin helhet eller till någon del tagas i an- språk för detta ändamål, anvisa det sålunda tillgängliga beloppet för andra till nötboskapspremieringen hörande ändamål,

b) besluta, att för åtnjutande av understöd från anslaget fort- farande skola gälla enahanda villkor som i avseende å de nu för understödjande utav premiering av nötboskap anslagna medel, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren,

a) ökat det under anslagstiteln »befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar» till understödjande av premiering av nötboskap anvisade belopp, nu 120,000 kronor, därav 30,000 kro- nor skola användas för tilläggspris för tjurar, tillhörande tjurföre- ning, med 40,000 kronor till 160,000 kronor, därav 70,000 kronor skola användas för tilläggspris för tjurar, tillhörande tjurförening, med rätt för Kungl. Maj:t att, därest under något år sistnämnda belopp ej skulle behöva i sin helhet eller till någon del tagas i an- språk för detta ändamål, anvisa det sålunda tillgängliga beloppet för andra till nötboskapspremieringen hörande ändamål,

b) beslutat, att för åtnjutande av understöd från anslaget fortfarande skola gälla enahanda villkor som i avseende å de nu för understödjande utav premiering av nötboskap anslagna medel.»

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

Sedan voteringsseklarna blivt avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringsseklarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs seklarnas öppnande och uppräknings, och befanns att omröstningen utfallit med 64 Ja och 126 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankomsten och nu uppläst protokoll, blivt av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med . . . 82 Ja och 48 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens röster eller 64 Ja och 126 Nej, sammanräkningen visade 146 Ja och 174 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivt av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Tredje omröstningen:

(enligt bankoutskottets memorial nr 9, punkt 1.)

»Den, som i likhet med andra kammaren vill, att ifrågavarande motion, II: 76, angående pension å 300 kronor åt förre flaggunderofficeren Otto Wilhelm Hansson icke må vinna riksdagens bifall, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med första kammaren med avslag å utskottets hemställan bifallit den i ämnet väckta motionen och således beslutit att tilldela förre flaggunderofficeren Otto Wilhelm Hansson i Karlskrona en årlig pension å 300 kronor att från och med år 1915 utgå av medel från allmänna indragningsstaten.»

Sedan voteringsseklarna blivt avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringsseklarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs seklarnas öppnande och uppräknings, och befanns att omröstningen utfallit med 90 Ja och 99 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankomsten och nu uppläst protokoll, blivt av första kammaren samtidigt anställd hade utfallit med . . . 26 Ja och 106 Nej, vadan då därtill lades andra kammarens röster eller 90 Ja och 99 Nej, sammanräkningen visade 116 Ja och 205 Nej,

Gemensamma omröstningar. och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionens innehåll.
(Forts.)

Fjärde omröstningen:

(enligt bankoutskottets memorial n:r 9, punkt 2).

»Den som i likhet med första kammaren vill att riksdagen må medgiva, att direktören för åkerbrukskolonien Hall, Fredrik Fant, må från och med månaden näst efter den, vari han efter uppnådda 63 levnadsår avgår från sin ifrågavarande befattning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av fyra tusen kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren, med avslag å utskottets hemställan, bifallit den vid punkten avgivna reservationen och således medgivit, att direktören för åkerbrukskolonien Hall, Fredrik Fant, må från och med månaden näst efter den, vari han efter uppnådda 63 levnadsår avgår från sin ifrågavarande befattning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av tretusen sexhundra kronor.»

Sedan voteringssedlarna blivit avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 28 Ja och 162 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 72 Ja och 57 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens röster eller 28 Ja och 162 Nej, sammanräkningen visade 100 Ja och 219 Nej, och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Femte omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 16, punkt 4.)

»Den som i likhet med första kammaren vill att förevarande motion icke må av riksdagen bifallas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat, att ett belopp av 2,450 kronor utbetalas till Stora Tuna allmänna nykterhetskommitté mot företeende av behöriga bevis, att motsvarande belopp för tiden från och med den 1 november 1907 utgivits på grund av förbindelse till änkefru Wilhelmina Pålman den 28 juni 1902 och med skyldighet för kommittén att med sålunda uppburna medel hålla de personer skadeslösa, vilka fått vidkännas i motionen omförmälda utgifter till fru Pålman.»

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

Sedan voteringssedlarna blivit avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 81 Ja och 103 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 87 Ja och 46 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens rös-

ter eller 81 Ja och 103 Nej
sammanräkningen visade 168 Ja och 149 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

§ 3.

Ordet lämnades härefter på begäran till

*Svar & inter-
pellation.*

Chefen för jordbruksdepartementet herr statsrådet Beck-Friis, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Med kammarens tillstånd har dess ledamot herr Ekerot till chefen för jordbruksdepartementet framställt följande spörsmål:

1) Hava åtgärder vidtagits eller kunna sådana inom den närmaste tiden förväntas, avseende att skydda vårt land för i vissa europeiska länder såsom England och Tyskland uppträdande farliga potatissjukdomar av sådan art, att deras införande i landet försvårar exporten av svensk potatis?

2) Kunna andra åtgärder inom den närmaste tiden förväntas, som avse underlättandet av avsättningen av svensk potatis dels inom landet och dels till utlandet?

Vad den första frågan beträffar, anhåller jag först få meddela följande:

På grund av från utlandet inkomna underrättelser om uppträdande av vissa potatissjukdomar avgav styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet redan den 13 februari 1909 yttrande och anförde därvid, att intet verkamt skydd mot sjukdomarnas införande torde finnas annat än ett strängt genomfört införselbud, vilket visserligen skulle vara avgjort önskvärt från jordbrukets synpunkt men dock icke kunde tillstyrkas av hänsyn till konsumenternas intressen.

Svar å inter-
pellation.
(Forts.)

I särskilda skrivelser av år 1909 gjorde därefter Blekinge och Kristianstads läns hushållningssällskap framställning om åtgärder till förekommande av att de i Tyskland m. fl. länder uppträdande potatissjukdomarna infördes i Sverige. Över dessa framställningar avgåvos utlåtanden av samtliga läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott, centralanstaltens styrelse, lantbruksstyrelsen och kommerskollegium. I de flesta av dessa utlåtanden avstyrktes införsel förbud, varvid bland annat framhölls, att ett sådant förbud skulle medföra stegring i potatispriset.

Genom beslut den 8 april 1910 fann Kungl. Maj:t framställningarna icke föranleda annan åtgärd, än att centralanstaltens styrelse och lantbruksstyrelsen anbefalldes att taga under övervägande, huruvida icke andra åtgärder än förbud kunde i avsevärd grad motverka dessa sjukdomars införande i landet. I samband härmed igångsattes en kraftig upplysningsverksamhet rörande farorna av ifrågavarande sjukdomars införande.

I skrivelse den 3 oktober 1910 hemställde centralanstaltens styrelse att införsel av potatis måtte medgivas endast under förutsättning att tillförlitligt bevis företeddes att potatisen skördats å ort, där bladruillsjuka och potatiskräfta icke förekomme, att potatisblast icke måtte få införas till riket samt att åtgärder måtte vidtagas för att järnvägsfraktsatserna för potatis måtte nedsättas så mycket som möjligt. Atskilliga yttranden avgåvos häröver. Sålunda framhöll kommerskollegium att då, såsom i förevarande fall, fråga vore om en för de ekonomiskt svagare klasserna oersättlig masskonsumtionsartikel, det vore mindre välbetänkt, att, utan föregående allsidig utredning, genom åtgärder från statens sida framkalla en till sin omfattning svåröverskådlig prisförhöjning. Kontrollen borde därför visserligen göras effektiv, men dock icke så betungande, att icke införseln kunde fortfa ra i väsentligen samma utsträckning. Järnvägsstyrelsen hänvisade till godstaxekommitténs arbeten, som även omfattade frågan om fraktnedsättning för potatis. Den 22 juni 1911 fann Kungl. Maj:t framställningen icke föranleda vidare åtgärd. Det hade då upplysts, att de tyska exportdistrikten vore fria från ifrågavarande sjukdomar.

Hushållningssällskapens ombud anhöllo härefter år 1911, att potatisinförsel måtte tillåtas endast om varan vore åtföljd av produktionsbevis. Efter lantbruksstyrelsens hörande och då ingenting nytt tillkommit efter det förra beslutet, avslog Kungl. Maj:t denna framställning den 19 april 1912.

Sedan dess har frågan om potatisimporten icke varit föremål för någon åtgärd av Kungl. Maj:t förrän i sammanhang med följande ärende.

Den 22 december 1913 utfärdade Amerikas förenta staters regering bestämmelser rörande införsel av potatis till detta land i syfte att från dess område utestänga farliga potatissjuk-

domar. Närmare föreskrifter angående de villkor, under vilka dylik införsel tillåtes, meddelades den 30 december 1913. Dessa bestämmelser trädde i full kraft den 15 januari 1914. Svenska regeringen erhöll omedelbart underrättelse om desamma.

Enligt nämnda bestämmelser är införsel av potatis i Förenta staterna tillåten endast från de länder eller noga bestämda delar av sådana, som enligt lämplig fältbesiktning, utförd av bemyndigade sakkunniga, äro fria från farliga potatissjukdomar eller skadeinsekter, och under villkor att landet i fråga förbinder sig att låta på föreskrivet sätt undersöka och med attest förse all potatis, som anmäles till utförsel. Tillåtelsen till införsel lämnas ej, såvida icke verksamt förbud finnes mot införsel i landet eller landsdelen av potatis från varje land eller landsdel, varifrån införsel till Förenta staterna är förbjuden, samt endast under förutsättning, att potatisen är odlad inom ett område, som av bemyndigad tjänsteman anses vara fritt från farlig potatissjukdom och, beträffande redan upptagen magasinerad potatis, att dennas frihet från sjukdom atteras efter besiktning.

Denna bestämmelse är dock ej ovillkorlig. Befrielse från införsel förbud för potatis kan nämligen meddelas av amerikanske jordbruksministern beträffande ett land eller en landsdel, om på tillfredsställande sätt visas, att landet eller landsdelen kan anses vara fri från farlig potatissjuka eller potatis förhärjande insekter.

För tillåtelse till införsel av potatis äro för övrigt fastställda åtskilliga bestämmelser, vilka icke synas behöva beröras i detta sammanhang.

I yttrande den 24 januari 1914 anförde centralanstaltens styrelse att ett tillfälle att för vårt land underlätta erhållandet av befrielse från förbudet mot införsel av potatis till den amerikanska unionen syntes för närvarande erbjuda sig. En vid Förenta staternas växtodlingsbyrå anställd växtpatolog, doktor Wollenweber, vilken för närvarande på uppdrag av sitt lands regering vistades i Europa för att studera potatissjukdomar, och vilken erhållit särskilt bemyndigande att undersöka förekomsten av eller friheten från dylika sjukdomar i de europeiska länder, som sökte lättnad i förbudet mot potatisinförsel i Förenta staterna, hade vid besök hos styrelsen meddelat, att Förenta staternas jordbruksdepartement vore intresserat att underlätta införsel av potatis från de europeiska länder eller landsdelar, som vore fria från de två potatissjukdomar, som särskilt vore föremål för undersökning, nämligen potatiskräfta och korkskabb. Han hade ock förklarat sig vara i tillfälle att på grund av det allmänna uppdrag han från sitt lands regering erhållit under detta års vår i sällskap med en officiell sakkunnig, utsedd av den svenska regeringen, företaga undersökning av potatisförråd för att utröna om nämnda sjukdomar förekomme i de delar av landet, varifrån potatisutförsel till Förenta staterna kunde komma i fråga. Skulle denna besikt-

Svar å interpellation.
(Forts.)

Svar å interpellation.
(Forts.)

ning leda till den uppfattningen, att dessa sjukdomar icke förekomme inom de ifrågavarande områdena, skulle hans rapport över besiktningen avsevärt underlätta bifall till möjligen blivande framställningar om rätt till införsel av potatis från de besiktigade landsdelarna, dock under förutsättning att ovan antydda förutsättningar för ett sådant medgivande vore uppfyllda.

De delar av Sverige, vilka alstra potatis över det egna behovet och från vilka utförsel kan komma i fråga, eller Skåne, Blekinge och Småland, äro så vitt känt är, fria från de båda sjukdomar, som ovan omnämnts.

I anledning härav har Kungl. Maj:t den 5 februari innevarande år beslutat att hos Förenta staternas regering anhålla att doktor Wollenweber, vilken även avlagt besök hos förutvarande chefen för jordbruksdepartementet, måtte få i uppdrag att för Sveriges del företaga undersökning av ovan angivna beskaffenhet. Härpå har ännu icke något svar hunnit ingå.

Jag vill i detta sammanhang meddela, att i Danmark, som doktor Wollenweber redan besökt, riksdagen den 18 februari i år antagit ett av den danska regeringen efter förhandlingar med amerikanska myndigheter framlagt förslag till lag angående potatisutförsel till Förenta staterna, vilken lag icke innebär importförbud mot utländsk potatis till Danmark, men föreskriver, att den till utförsel till Förenta staterna avsedda potatisen skall åtföljas av på visst sätt beskaffat intyg. Enligt ingången under rättelse har Förenta staternas regering med anledning härav från och med den 20 februari 1914 upphävt förbudet mot införsel av potatis från Danmark.

Det är min förhoppning att även för Sveriges del, sedan vederbörliga undersökningar och förhandlingar ägt rum, motsvarande bestämmelser må kunna utfärdas, ägnade att ånyo möjliggöra utförsel från Sverige till Förenta staterna av potatis under iakttagande av försiktighetsmått, som från amerikansk sida befinnas betryggande. Under sådana förhållanden skulle införsel förbud till Sverige av potatis från de av herr Ekerot omförmälda europeiska länderna icke av denna anledning erfordras.

Vad den senare av herr Ekerot framställda frågan nämligen beträffande andra åtgärder för underlättandet av avsättningen av svensk potatis dels inom landet och dels till utlandet angår, vill jag först omförmäla, att på uppdrag av chefen för jordbruksdepartementet, docenten N. Wohlin, under de senaste åren utarbetat och den 18 sistlidne februari till departementet avlämnat en mycket omfattande, av tabeller och kartbilagor åtföljd utredning angående de inrikes avsättningsförhållandena för det svenska jordbrukets alster, vari även ingår en undersökning i detta hänseende rörande potatis. Något beslut med anledning av utredningens innehåll och de däri framställda förslagen har icke ännu hunnit fattas. Jag hyser emellertid den förhoppningen att, sedan numera härigenom ett rikhaltigt material

erhållits för bedömande av de invecklade frågorna rörande jordbruksprodukternas avsättning inom landet, utvägar må kunna utfinnas till att i detta hänseende ingripa understödjande och förbättrande i den mån detta finnes erforderligt och lämpligt.

Svar å interpellation.
(Forts.)

Jag vill vidare erinra, att järnvägstaxekommittén i utlåtande den 27 januari 1913 förordat, att frakten för potatis måtte nedsättas vid långa transporter i hela vagnslaster. En sådan nedsättning skulle bland annat leda därhän, att man från södra Sverige skulle kunna sända matpotatis till Stockholm och sålunda konkurrera med den tyska importen. Nedsättningen skulle uppkomma genom tillämpning av en av kommitterade föreslagen ny tariff, som från och med 30 km. vore lägre än den nuvarande och vid avstånd av 600 km. ända till 30 % lägre. På avstånden mellan 600 och 1,000 km. skulle den nya tariffen vara till och med lägre än norrlandstariffen, men på ännu längre avstånd nå något högre.

Kommitténs förslag i denna del har icke ännu varit föremål för vederbörlig prövning. Emellertid vill jag erinra, att jämlikt järnvägsstyrelsens instruktion denna styrelse är berättigad att för fraktgodstrafik mellan särskilda stationer vid statens järnvägar medgiva sådana nedsättningar under den allmänna taxans bestämmelser, vilka kunna anses vara av behovet påkallade och förenliga med statens järnvägars eget ekonomiska intresse samt icke medföra ändring i fraktgodstariff eller godsindelning. Med anledning härav har jag från järnvägsstyrelsen inhämtat, dels att någon framställning om dylik fraktnedsättning för potatis från de sydsvenska potatisodlande distrikten till huvudstaden icke för senaste säsongen inkommit till styrelsen, och dels att, ifall sådan framställning inkommer, styrelsen icke är obenägen att medgiva så långt gående nedsättningar som omständigheterna kunna medgiva. Huruvida en sådan speciell nedsättning skall kunna bliva så betydande, som kommittén i sitt taxeförslag ställt i utsikt för vissa längre avstånd torde emellertid vara ovisst. I vilket fall som helst lära **fraktsatserna** å potatis exempelvis från Kristianstad till Stockholm per järnväg icke kunna nedbringas till likhet med fartygsfrakterna mellan samma orter.

Några andra sådana åtgärder från det allmännas sida till befämjande av avsättningen av svensk potatis, som i interpellationen torde avses, än dem jag nu omförmält äro icke för närvarande föremål för behandling inom jordbruksdepartementet. Det är emellertid enligt min åsikt givet, att det av interpellanten berörda ämnet är av den vikt, att det fortfarande måste vara föremål för allvarlig uppmärksamhet från regeringens sida.

Härpå anförde:

Herr Ekerot: Herr talman! Jag skall allra först be att till herr statsrådet och chefen för kungl. jordbruksdepartementet få

Svar & interpellation.
(Forts.)

framföra mitt hjärtliga tack för det svar, som jag har erhållit på den interpellation, som jag framställde i början av riksdagen. Jag vill understryka, att denna fråga är av mycket stor betydelse för det svenska jordbruket. Potatisodlingen har särskilt inom södra Sverige nått en mycket stor utveckling, nästan varje jordbrukare, mindre som större, odlar potatis till försäljning. Denna avsättning har hittills huvudsakligen gått till industriella inrättningar, såsom brännerier och stärkelsefabriker, endast undantagsvis till matpotatis till övriga delar av landet. Emellertid är denna odling ingalunda stadd i tillbakagång i likhet med avsättningen av potatisen, utan den är tvärtom stadd i ganska starkt framåtskridande, särskilt på de orter, där man har mycket lätta jordar. Där är potatisodlingen stadd i rask utveckling på grund av en annan odling, som tillkommit på de senare åren, nämligen lupinodlingen. Med denna och potatisen i förening kan jordbrukaren på sandjordarna erhålla ganska goda inkomster, i varje fall den bästa, som kan erhållas från dylik mindervärdig jord.

Förra årets skörd var, såsom jag omnämnde i min interpellation, osedvanligt rik, och det har gått därhän, att många av jordbrukarne, framför allt de mindre, ha varit urståndsatta att försälja potatisen. Detta har i någon mån varit beroende även av den omständigheten, att en del potatis, som odlats, icke varit lämplig till matpotatis, utan endast till fabrikspotatis.

I motiveringen till min interpellation framhölls, att det hade blivit igångsatt en ganska lovande export av matpotatis till Nordamerikas Förenta Stater, men att denna numera hindrats däri genom, att Förenta Staternas regering utfärdat sådana bestämmelser för införande av potatis i Nordamerika, att de verka som importförbud för Amerika eller som exportförbud för oss. Denna export har sålunda måst inställas och har icke kunnat återupptagas. På samma gång har det yppat sig betänkliga svårigheter för avsättningen av matpotatis inom landet. Detta beror bl. a. på allt för dryga järnvägsfrakter. Sålunda har hela avsättningsfrågan kommit i mindre lämpligt läge, men det är av stor betydelse för odlingen att avsättningen är god, ty avsättningen är som bekant ett av de förnämsta medlen för att få en näring framåt. En näring, som icke har avsättning, kommer av sig själv att upphöra, den kan icke längre bedrivas, och detta gäller just en del av potatisodlingen.

Det har inom södra Sverige vidtagits en del åtgärder, med vilka de i interpellationen berörda frågorna stå i ett visst sammanhang. Det har nämligen blivit ifrågasatt att på allvar göra något för att ordna avsättningen av matpotatis till sådana platser inom eller utom landet, som äro avsättningsorter för sådan. Det har varit avsikten — ehuru det ännu icke kunnat förverkligas — att inrätta särskilda sorterings- och distribueringscentraler. En viss som matpotatis lämplig sort skulle där samlas, sorteras i olika storlekar och emballeras på lämpligt sätt — det torde bli

i 50-kilos-säckar — samt sedan därifrån distribueras till avsått-
ningsorter dels inom landet och dels utomlands. Om emellertid
något sådant skall kunna komma till stånd -- och detta vore i
lika grad önskvärdt, för producenter som för konsumenter, ty pro-
ducenterna vilja ju ha så bra betalt som möjligt och konsumenten-
terna vilja ha sin vara så billig som möjligt — om en sådan cen-
tralisering av potatisförsäljningen komme till stånd, så skulle
detta göra det möjligt att leverera verkligt god potatis och em-
ballerad på sätt konsumenterna önska. Om denna försäljning
av potatis skall kunna äga rum, kräves emellertid, att frakter-
na ställa sig sådana, att de icke utgöra alldeles oöverkomliga hinder.
Vidare kräves det för avsättningen utomlands, att pota-
tisen är garanterad fri från vissa sjukdomar och skadeinsekter.

Nu kan någon säga: Ja, men om det gäller att avsätta pota-
tis huvudsakligen inom landet, då är ju bestämmelsen om frihet
från vissa sjukdomar och skadeinsekter, som gäller vid ekspor-
ten till utlandet, av mindre betydelse. Nej, det är den i själva
verket icke därför att avsättningen inom landet är, i mycket
hög grad beroende på, huru potatisskörden utfallit inom det öv-
riga Sverige. Vissa år kan det vara mycket god avsättning inom
landet, på grund av att potatisskörden i mellersta och norra
Sverige fallit jämförelsevis svagt ut, under det att andra år nå-
gon sådan avsättning icke kan erhållas. För att möta sådana år,
då potatisavsättningen inom Sverige, från södra Sverige norrut,
icke kan ske, måste man hava möjlighet att skicka potatisen
åt annat håll, och då ha vi i södra Sverige intet annat håll att
vända oss till än utlandet.

Därför äro de frågor, som berörts i interpellationen, av
oerhörd vikt. Det är synnerligen glädjande att höra, att det
finnes utsikter — ännu är visserligen ingenting åtgjort, men
det finnes dock utsikter — för att någonting kommer att göras
för att ordna potatisavsättningen på utlandet. Och det är lika
glädjande att finna, att vi hava hopp om nedsättning i järnvägs-
frakterna, så att dessa frakter icke omöjliggöra försäljningen
inom landet. Det är ju helt naturligt, såsom framgår av in-
terpellationssvaret, att man icke kan få lika billiga järnvägs-
frakter som sjöfrakter. Därför få vi också använda oss av
sjöfrakter så långt detta låter sig göra, men då det ju under
vissa tider på året, särskilt under vintern, icke finnes några
sjöfrakter att tillgå, så måste vi begagna oss av järnvägsfrakter
och då är det av stor vikt att få dessa så billiga som möjligt.

Det är också en sak beträffande statens järnvägsfrakter,
som jag skall be att få rikta uppmärksamheten på, och det är
frågan, huruvida statens järnvägar kunna tillhandahålla till-
räckligt många varmvagnar, så att icke detta lägger hinder i
vägen för transporten av potatisen.

Jag uttalar sålunda den förhoppningen, att vad som här
blivit ställt i utsikt, nämligen att vi genom statens mellankomst
skola kunna få vår potatis exportmöjlig och få billigare frak-

Svar & inter-
pellation.
(Forts.)

Svar å interpellation.
(Forts.)

ter, skall uppfyllas. Det omnämndes, att ingen framställning om erhållande av billigare frakter under sista säsongen blivit gjord till järnvägsstyrelsen. Orsaken härtill är det svar, som Kristianstads läns potatisodlareförening erhöll hösten 1912 på en sådan framställning till järnvägsstyrelsen. Detta svar var ett bleklagt nej, men jag hoppas, att ett sådant svar icke skall komma ifråga nästa gång en sådan framställning göres.

Medan jag har ordet, skall jag be att få peka på ännu ett par saker, som kunna vara av mycket stor betydelse, när det gäller avsättningen av denna odlings alster. Den ena är, att man borde försöka att använda en del av spriten i stället för fotogén, stenkol och andra bränslemedel, som man inför. Det är en sak, som ifrån statsmakternas sida borde upptagas till utredning, medan för närvarande mycket litet, eller, jag höll på att säga, så gott som intet från statsmakternas sida är gjort i den vägen. Det skulle på det sättet bli en mjukare övergång för potatisodlarna under den övergångstid, som de nu frukta, då odlingen på grund av minskad avsättning måste minskas.

Den andra saken, som jag skulle vilja beröra i detta sammanhang, är, att en ökad uppmärksamhet borde från statens sida ägnas åt torkning av potatis. Det har i vårt land på enskilt initiativ anlagts en fabrik för torkning av potatis, men det har icke blivit något särdeles lysande resultat därav, utan denna fabrik har blivit så gott som nedlagd. Emellertid är det alldeles givet, att det nationalekonomiskt sett är av oerhörd betydelse, att vi kunna fylla så mycket som möjligt av de egna behoven genom odling av vad vi behöva inom landet. Här importeras nu i vårt land stora mängder kraftfoder. Sådant kraftfoder, som behöves för nötboskapen, kunna vi i allmänhet icke ersätta med potatis, utan det gäller här sådant kraftfoder, som vi använda vid svinskötseln, särskilt majs. Majsen har genom sin tullfrihet kommit att bli avsevärt billigare än förr och är det foder, med vilket torkad potatis skulle komma att konkurrera. Det borde från statsmakternas sida anställas utredande försök, så att man kunde få riktig klarhet om, var den ekonomiska gränsen här går, och vad det vore möjligt att göra för att befördra denna torkning av potatis och få den färdiga varan förd i marknaden. Det är ett utomordentligt gott foder man kan erhålla av den torkade potatisen, och även om icke priserna bli höga för odlarne, vore det dock ett synnerligen lämpligt sätt att avleda överskottet.

Jag undrar, om man icke skulle för torkning av potatis kunna använda annat än stenkol från England, om man icke skulle kunna tänka sig möjligheten av att för torkning av potatis använda inhemskt bränsle, och jag tänker då i första hand på spriten såsom synnerligen lämplig för det ändamålet. Det bleve dubbelt gynnsamt för potatisodlingen. Man kunde då få bränsle till torkningen och få avsättning av foderämnen, varigenom man skulle kunna få fram en ökad inkomst för jordbruket

och förbättrad ställning för jordbrukarne även på grund av *Svar å interpellation.*
det foder, som skulle kunna tillhandahållas.

Vidare är det en del andra saker, som borde ha större av-
sättning, om det endast gjordes mera för saken. Så skulle po-
tatisen kunna användas för framställning av en del födoäm-
nen, gryn av olika slag jämte andra saker, som äro framställda
av stärkelse.

Med detta ber jag nu att få tacka för svaret och uttala
den varma förhoppningen, att det skall kunna ordnas så, att vi
liksom Danmark skola kunna komma att få se denna sak ordnad,
naturligtvis med hjälp huvudsakligen från jordbrukarne själva
men med välvilligt stöd från statsmakternas sida.

Herr Nilsson i Kristianstad: Jag vill för min del i likhet
med den ärade interpellanten understryka, vad som här sagts
ifråga om statsmakternas medverkan, då det gäller frakter vare
sig på järnväg eller till sjöss, men jag vill ytterligare framhålla
även en annan sak och i det fallet särskilt rikta en uppmaning
till den ärade interpellanten själv. Förhållandet är det, att just
det län, vi båda representera, är det, som denna fråga mest in-
tresserar, och vad som för närvarande är synnerligen viktigt, är
naturligtvis, att initiativ tages där från något håll, så att man
inom länet mera allmänt övergår från den nuvarande odlingen av
fabrikspotatis, det vill säga bränneripotatis, och litet mera ägnar
sig åt odling av matpotatis, som kan finna användning i hela
vårt land. Därtill kommer även, att initiativ bör tagas syftande
till att få till stånd de av interpellanten berörda sorterings-
stationerna, att alltså ett slags andelsorganisationer inom länet
borde komma till stånd, som i likhet med stärkelsefabrikerna
toge hand om potatisen och betalade efter taxa eller efter de grun-
der, som närmare blivit bestämda i fråga om kvalitet o. d. För
att få till stånd ett dylikt initiativ är det icke nog med, att stats-
makterna för sin del exempelvis underlätta frakterna, ty det be-
höves naturligtvis, om jag får använda ett sådant ord, en natio-
nell väckelse inom den landsända, där saken har den största be-
tydelsen. Och efter mitt sätt att döma borde det vara Kristian-
stads läns hushållningssällskap, vilket ju är till för att verka för
dessa näringar i länet, som ytterligare, utöver vad från stats-
makternas sida kan göras, skulle kunna taga initiativ i frågan.
Jag tror för min del, att, om således denna debatt kan påskynda
det av interpellanten i utsikt ställda initiativet och om hushåll-
ningssällskapet intresserar sig för att få denna fråga löst och vill
verka för att få frågan aktuell just i denna landsända, där för-
hållandena i detta avseende äro svårast, så har interpellationen
icke endast haft betydelse för uppfattningen om, att staten bör
göra något utan även om behovet av, att man i denna landsända
från hushållningssällskapet sida så snart som möjligt gör vad
som kan göras för att bringa frågan till en ordentlig lösning.

§ 4.

Ang. understöd
till vissa
rederiaktie-
bolag.

Till avgörande förelåg nu statsutskottets memorial, nr 16, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag under riksstatens sjunde huvudtitel (punkterna 1—3).

Vid behandlingen av statsutskottets utlåtande, nr 7, angående regleringen av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel hade kamrarna beträffande punkterna 40, angående understöd åt aktiebolaget Svenska Amerika—Mexikolinjen, nr 42, angående understöd till aktiebolaget svenska ostasiatiska kompaniet och nr 43, angående understöd till rederiaktiebolaget Transatlantic, stannat i olika beslut, i det att första kammaren bifallit utskottets i dessa punkter gjorda framställningar, varemot andra kammaren beslutit återförvisa punkterna till utskottet för ny behandling.

Med anledning av vad sålunda förekommit hemställde utskottet i förevarande memorial, punkterna 1, 2 och 3, att andra kammaren måtte i dessa ärenden fatta beslut.

Punkten 1, angående understöd till aktiebolaget Svenska Amerika—Mexikolinjen.

Utskottets under punkten 40 av dess ovan omförmälda utlåtande nr 7 i ämnet gjorda hemställan föredrogs ånyo; och yttrade därvid

Herr Rydén: Herr talman! Utskottet har ansett, att denna fråga icke borde uppskjutas över innevarande riksdag, såsom meningen var i denna kammare, och uppmaning har kommit till kammaren att fatta beslut i ärendet. Då en återremiss givetvis möter vissa formella och praktiska betänkligheter, har jag för min del i frågans nuvarande läge icke något annat yrkande att göra än om bifall till statsutskottets hemställan, sådan den förelåg i utskottets betänkande.

Jag vill emellertid uttala den önskan, att den regering, som kommer att sitta vid den tidpunkt då de anslag som det här är fråga om, komma att på nytt, obundet av kontrakt och överenskommelser, prövas, att den regering, som då har att undersöka denna sak och framlägga förslag för riksdagen, måtte ägna en ingående undersökning åt de förhållanden, som föranledde återremissen här vid den sista behandlingen av ärendet. Jag tror nu för min del, att den återremiss, som här ägt rum, har varit för denna sak nyttig, och vid detta förhållande anser jag mig nu böra vara tillfreds med det resultat, som i ärendet blivit uppnått.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Punkterna 2 och 3.

Vad utskottet i sitt utlåtande nr 7 hemställt i punkterna 42 och 43 bifölls av kammaren.

§ 5.

Herr *Lindhagen* avlämnade en utav honom *m. fl.* undertecknad motion, angående ersättning till den inom riksdagshuset tjänstgörande personal för ekonomisk förlust i följd av den förestående riksdagsupplösningen.

Denna motion, som erhöll ordningsnumret 285, blev på begäran omedelbart remitterad till bankoutskottet.

§ 6.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från konstitutionsutskottet:

nr 5, i anledning av väckta motioner angående åvägabringande av sådan ändring i förordningen om kommunalstyrelse på landet, att bestämmelsen om kommunalstämmoprotokolls uppläsande i kyrka borttages; och

nr 8, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om rätt för församling att utse ordförande i skolrådet;

från statsutskottet:

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående utgifter för kapitalökning, i avseende å post- och telegrafverket;

nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående återlämnande till vederbörande av fyra aktier i numera upplösta aktiebolaget Svappavaara malmfält;

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande av kronans rätt till danaarv efter hemmansägaren Andreas Moberg från Planebo Östergård i Stengårdshults socken;

nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande av kronans rätt till danaarv efter arbetaren Nils Larsson från Ljusne; och

nr 53, i anledning av väckt motion om gratifikation åt professorn Gustav Sundbärg;

från jordbruksutskottet:

nr 9, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställningar jämte åtskilliga inom riksdagen väckta motioner rörande utgifter under samma huvudtitel; samt

från riksdagens kansli:

nr 54, angående åtgärder för beredande av ökad trygghet åt folk- och småskollärarinnor, som hava sin bostad i ensamt liggande skolhus; och

nr 55, angående rätt för ordförande i pensionsnämnd att i tjänsteärenden använda tjänstefrimärken och tjänstebrevkort.

§ 7.

Vidare anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

- nr 4, angående ansvarsfrihet för fullmäktige i riksbanken;
- nr 5, angående ansvarsfrihet för fullmäktige i riksgäldskontoret;
- nr 6, angående ansvarsfrihet för det fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret gemensamt lämnade uppdrag i fråga om riksdags- och riksbankshuset på Helgeandsholmen;
- nr 8, angående åtskilliga på grund av § 89 regeringsformen väckta frågor;
- nr 9, angående tullfrihet för nickeloxidul och nickeloxid;
- nr 10, angående ändrad lydelse av 18 § 3, 12, 19, 47, 48, 49, 52 och 56 punkterna i lagen om val till riksdagen;
- nr 11, angående lag om kommission, handelsagentur och handelsresande samt lag om ändrad lydelse av 2 § i förordningen den 4 maj 1855 angående handelsböcker och handelsräkningar; samt
- nr 12, angående begränsning av butikshandeln på söndags- och helgdagar.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,5 e. m.

In fidem
Per Cronvall.